

De stranden aan de Straat Malakka, een van 's werelds belangrijkste scheepvaartroutes, zijn minder geschikt om te zwemmen dan die aan de oostkust. Daar lonkt het eiland Tioman met een fantastisch tropenlandschap.

Goed om te weten: vanaf de toegangspoort tot Maleisië, de grootste luchthaven van het land, is Kuala Lumpur goed met trein en bus te bereiken. Ook Melaka ligt niet veel verder weg. Vooral aan het einde van de reis is een stop in Kuala Lumpur de moeite waard om nog een laatste keer van de veelzijdige keuken te genieten en naar hartenlust te winkelen. Melaka kun je in de weekends het best mijden, want dan bevolken dagjesmensen uit de hoofdstad en Singapore de hotelkamers, waarvan de prijzen flink stijgen. Een rondreis door het zuiden is goed te combineren met een uitstapje naar Singapore (zie blz. 393).

Door de goede bereikbaarheid van Pulau Tioman is het eiland ook geschikt voor een strandvakantie op een korte reis. Houd er wel terdege rekening mee dat de oostkust in de Europese wintermaanden door de moesson wordt geteisterd.

Tijdschema

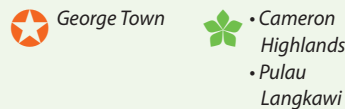
Zuidroute incl. korte strandvakantie:	vanaf 9 dagen
Kuala Lumpur:	2-3 dagen
Melaka:	2-3 dagen
Pulau Tioman:	2-7 dagen

2. Het noordwesten

De zee is in het noorden schoner dan in de Straat Malakka, zodat Pulau Langkawi heel geschikt is voor een strandvakantie. Een boeiend contrast met de stranden en mangrovebossen vormen de koele Cameron Highlands, waar te midden van tropische bergvegetatie

het Britse koloniale erfgoed wordt gekoesterd. Bij aangename temperaturen lokken wandelingen en bezichtigingen van theeplantages en landhuizen in Engelse stijl.

Wie geïnteresseerd is in geschiedenis, kan in de voetsporen van de tinbaronnen en de Chinese koelies door Ipoh en Taiping dwalen. Een combinatie van dit allemaal tref je aan op het eiland Penang. Hier kun je in de UNESCO Werelderfgoedstad George Town de schitterende clanhuizen en villa's van Chinatown bewonderen, de Penang Hill op wandelen en aan de zwembaden van de grote resorts aan de noordkust bijkomen.

Goed om te weten: in de steden voeren de Chinezen de boventoon, terwijl in de dorpen de Maleiers veruit in de meerderheid zijn. In de Cameron Highlands leven nog altijd veel nazaten van voormalige theeplantagearbeiders van Tamil-origine.

Het noordelijke gedeelte van het land wordt minder blootgesteld aan de moesson, zodat je er het hele jaar kunt reizen. Langs de kust rijden sneltreinen tussen Kuala Lumpur en Padang Besar aan de grens met Thailand. Een goed alternatief zijn bussen, interlokale taxi's of een huurauto, omdat de belangrijkste bestemmingen snel kunnen worden bereikt over uitstekende snelwegen.

Tijdschema

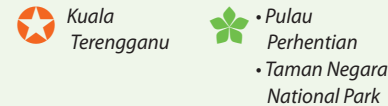
Cameron Highlands-Langkawi:	vanaf 10 dagen
George Town:	min. 2-3 dagen
Strandvakantie op Langkawi:	2-7 dagen

3. De oostkust en het binnenland

Dit is het gebied van de Maleiers, islamitische vissers, boeren en sultans, uitgestrekte kokospalmgaarden, kilometerslange zandstranden

en vakantie-eilanden met voor de kust gelegen koraalriffen. Het is echter ook de streek van de aardgasraffinerijen en eindeloze oliepalmlantages, die de laatste restanten van oeroude tropische regenwouden belagen.

Het oudste nationale park van het land, Taman Negara, biedt een goede gelegenheid om het majestueuze oerwoud op wandelingen en boottochten te verkennen.

Goed om te weten: op de eilanden en in aangename resorts langs de kust kun je gedurende de Europese zomermaanden heerlijk ontspannen. In de wintermaanden kan de noordoostmoesson kolossale regenwolken vormen, die zich in hevige onweersbuien ontladen. Dan is de zee onstuimig en treden rivieren buiten hun oevers. In het algemeen is het weer aan de oostkust zeer wisselvallig; zelfs in de moessontijd kun je hier mooie zonnige dagen beleven.

Alle plaatsen zijn ook op eigen houtje goed te bereiken en bieden onderdak in alle prijsklassen. Tussen alle steden rijden bussen, en interlokale taxi's brengen je naar elke gewenste bestemming. Dagelijks – met uitzondering van stormachtige dagen – varen veerboten naar de eilanden. In het Taman Negara National Park kom je het eenvoudigst terecht met backpackerbussen.

Tijdschema

Klassieke route:	8-14 dagen
Taman Negara National Park:	2-3 dagen
Pulau Perhentian:	2-7 dagen
Kuala Terengganu:	2 dagen

4. Sarawak

Kuching, de hoofdstad van Sarawak op het eiland Borneo, verrast met zijn etnische diversiteit, prachtige musea, restaurants en winkels alsmede afwisselende en boeiende bestemmingen in de directe omgeving, zodat veel reizigers langer blijven dan gepland.

Absoluut hoogtepunt is een bezoek aan het Gunung Mulu National Park in het binnenland, dat pronkt met spectaculaire grotten te midden van een met oerwoud bedekt berglandschap.

Maar weinigen vinden de weg naar het kleine sultanaat Brunei, dat best een uitstapje waard is, maar vanwege zijn olie- en gasvoorraden niet op toerisme is aangewezen.

Maar weinigen vinden de weg naar het kleine sultanaat Brunei, dat best een uitstapje waard is, maar vanwege zijn olie- en gasvoorraden niet op toerisme is aangewezen.

Goed om te weten: met uitzondering van de omgeving van Kuching schiet je over land niet erg snel op; vandaar dat zelfs de plaatselijke bevolking de voorkeur geeft aan het vliegtuig als vervoermiddel. Voor een bezoek aan het Gunung Mulu National Park doe je er verstandig aan vluchten en onderdak tijdig te boeken. Eenvoudiger is een reservering via plaatselijke reisbureaus, die soms ook onderdak in afgelegen langhuizen kunnen organiseren.

Brunei is een islamitisch sultanaat, waar geen alcohol wordt verkocht. Niettemin mogen niet-islamitische bezoekers beperkte hoeveelheden alcoholische drank voor persoonlijk gebruik invoeren. Op bepaalde rechtsgebieden is de sharia van toepassing.

De ideale reistijd zijn de zomermaanden. In die periode valt ook het Rainforest World Music Festival, dat jaarlijks in juli in de buurt van Kuching plaatsvindt – een hoogtepunt van de wereldmuziek.

Voor de route over land van Kuching naar Brunei – met een bezoek aan een langhuis, maar zonder het Gunung Mulu National Park – moet minstens twee weken worden uitgetrokken.

Tijdschema

Kuching en omgeving:	3-4 dagen
Gunung Mulu National Park:	2-3 dagen
Brunei:	2 dagen

... en de gevolgen

Het is niet een bijzonder vruchtbare bodem die de weelderige groei van tropische oerwouden mogelijk maakt, maar een combinatie van factoren. Planten zetten zonne-energie om in organisch materiaal, dat door bacteriën, schimmels en andere micro-organismen in hoog tempo wordt afgebroken en teruggebracht in de voedselketen. Het allerbelangrijkst voor de plantengroei is het intertropische klimaat, dat geen uitgesproken droge of koude perioden kent en zich onderscheidt door een constante hoeveelheid zonlicht, vier maal zoveel neerslag als in Europa en een hoge luchtvochtigheid. Mondjesmaat gekapte regenwouden kunnen zich, als ze aan de natuur worden overgelaten, snel herstellen, wat in het Forest Research Institute of Malaysia (FRIM, Maleisisch Instituut voor Bosonderzoek, zie blz. 139) bij Kuala Lumpur indrukwekkend wordt getoond. Maar de secundaire bossen die ervoor terugkomen zijn lang niet zo divers en productief omdat de natuurlijke kringloop doorbroken is. Veel inheemse diersoorten verliezen daardoor hun voedselbronnen en hun leefruimte, zodat ze eveneens met uitsterven zijn bedreigd, net als veel plantensoorten.

Oerwoud en secundaire bossen worden nog altijd gerooid voor oliepalmlantages, waarbij zelfs de laatste, door de houtindustrie versmaade bomen worden geveld en verbrand. Alle plantenwortels worden verwijderd en de maagdelijke bodem wordt voorbereid op de dominante monocultuur. Kilometer na kilometer staan palmen in het gelid, zonder ook maar enige ondergroei van betekenis. Zodra er hevige regenbuien vallen, kan de kale aarde het water niet kwijt en wordt de grond met name op hellingen weggespoeld. Rivieren slibben dicht en kunnen de watermassa niet aan. Hele landstreken raken overstroomd, vooral op bewoonde laagvlakten, en straten, akkers en huizen worden geteisterd door aardverschuivingen. Inmiddels komt men ook in westerse landen in het geweer tegen deze monocultuur, want die verwoest niet alleen het leefgebied van wilde dieren en de gevarieerde flora, maar ook de

voor het globale klimaat belangrijke 'opslagplaatsen' van CO₂.

Via nieuw aangelegde wegen dringen al sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw binnenlandse ontwikkelingsorganisaties als FELDA (Federal Land Development Authority, Federaal Landontwikkelingsorgaan) door in tot dan ontoegankelijke wouden in het binnenland om voor de snel toegenomen bevolking nieuwe grond te ontginnen. Midden in de jungle worden grote nederzettingen uit de grond gestampt, compleet met infrastructuur en reusachtige plantages. FELDA, oorspronkelijk bedoeld als coöperatie voor arme Maleisers, groeide al snel uit tot een beursgenoteerd

concern met het grootste bezit aan oliepalmlantages ter wereld.

Natuurreservaten als tegenmaatregel

Al een eeuw geleden werd het Maleisisch staatsbosbeheer opgericht om de exploitatie van het oerwoud te reguleren en de voornaamste grondstof ook op lange termijn veilig te stellen. Bij het beheer van Permanent Forest Estates (PFE) wordt tegenwoordig zelfs expliciet waarde gehecht aan het behoud van de biologische diversiteit en het betrekken van de inheemse bevolking. Toch moeten de offi-

ciële gegevens met enige terughoudendheid worden beschouwd, want bij het vaststellen van het totale bosareaal wordt alles waar een boom staat meegeteld, ook plantages.

Nog onder de Britse koloniale regering werd in 1938 Taman Negara in centraal West-Maleisië het eerste nationale park van het land, ter bescherming van het 130 miljoen jaar oude regenwoud. Sindsdien zijn daar vele andere reservaten bijgekomen, grotendeels *state parks*, die soms maar een paar hectare beslaan. Deze nationale parken omvatten secundaire bossen, oer-, regen-, berg- en kerangaswouden, maar ook mangrovegebieden en eilanden met er-voor gelegen koraalriffen.

Ook zo kan de natuur worden beleefd: adembenemend uitzicht vanaf de Sky Bridge aan de voet van de Gunung Mat Cincang op Pulau Langkawi

Customs Museum 17*Dag. 9.30-17 uur, toegang gratis*

In oude pakhuizen langs de rivier stelt het **Customs Museum** (Douanemuseum) geconfsqueerde wapens, drugs, 'pornografische' artikelen, overblijfselen uit de tijd van de gouden tinsmokkel en uniformen, uitrusting en voertuigen van de douane tentoon.

Baba and Nyonya Heritage Museum 18

50 Jln. Tun Tan Cheng Lock, babanyonyamuseum.com, behalve Chinese feestdagen di.-zo. 10-17, laatste entree 16.15, rondleidingen om 10, 11, 12, 14 en 16, zo. ook 17 uur, volwassene RM18, kind RM13

Op de oostoever van de Sungai Melaka getuigen de rijkelijk versierde gevels van de Peranakanhuizen (zie blz. 54) van de welvaart van de bewoners. Het goed onderhouden **Baba and Nyonya Heritage Museum** is al vele generaties familiebezit en biedt met de oude meubels en andere antiquiteiten een goede indruk van de Baba- en Nyonyacultuur.

Cheng Hoon Teng Temple 19

Jln. Tokong, chenghoonteng.org.my, dag. 7-19 uur

Evenals George Town heeft ook Melaka een zogenaamde Straat van de Harmonie, waar gebedshuizen van verschillende religies eendrachtig naast elkaar staan. Al in de 17e eeuw stichtten de eerste Chinese emigranten de prachtige **Cheng Hoon Teng Temple**, waarmee het de oudste Chinese tempel van het land is. De centrale hal met het rijk versierde dak is in 1704 door handwerkers uit Fujian en Guangdong met geïmporteerde materialen volgens de principes van feng shui gebouwd. De hal zelf is ook prachtig verfraaid met houtsnij- en lakwerk. Nog altijd is de tempel een belangrijk cultureel centrum voor Chinese taoïsten, boeddhisten en confucianisten.

In buurtwinkels worden tempelbenodigheden en offergaven voor de voorouders verkocht. Het aanbod omvat onder andere papieren modellen van huizen, auto's en iPads en zelfs neplvliegtickets, die door verbranding

de doden in het hiernamaals moeten bereik. Om ervoor te zorgen dat het de overledenen aan niets ontbreekt, doet men hetzelfde met nagemaakte bankbiljetten – het zogenaamde hellegeld –, die in stapeltjes op de toonbank klaarliggen.

Masjid Kampung Keling 20

Een huizenblok oostelijker, op de kruising van de Jalan Tukang Emas (Goldsmith Street) en de Jalan Lekiu, verheft zich de bijzondere minaret van de **Masjid Kampung Keling**, die uit 1748 dateert en na de restauratie in 1872 doet denken aan een Chinese pagode. Ook de preekstoel (*minbar*) in de kleine gebedshal doet Chinees aan, terwijl de Portugese tegels, de Korinthische zuilen en de victoriaanse kroonluchter van de andere kant van de wereld stammen of daardoor beïnvloed zijn.

Sri Poyyatha Vinayagar Moorthi 21

De ernaast gelegen, onopvallende hindoe-tempel **Sri Poyyatha Vinayagar Moorthi** uit 1781 is een van de oudste in Maleisië waar olifantgod Ganesha (Vinayagar) in het middelpunt van de verering staat. Op een zijaltaar worden offers gebracht aan zijn broer Murugan.

Cheng Ho Cultural Museum 22

51 Lorong Hang Jebat, di.-zo. 9-18 uur, RM10

Voor Chinese toeristen is een bezoek aan het grote, particuliere **Cheng Ho Cultural Museum** doorgaans een must. In acht oude zakenpanden wordt aan de hand van modellen, informatieborden en Chinees porselein het leven van admiraal Cheng Ho (zie blz. 53) belicht. Op zeven expedities tussen 1405 en 1433 verkende deze hoge Chinese militair de Indische Oceaan tot aan Afrika. In een van de gebouwen zou Cheng Ho een handelsbedrijf hebben gehad.

Villa Sentosa – The Living Museum 23

138 Jln. Kampung Morten, tel. 062 82 39 88, za.-do. 9-13, 14-17, vr. 14.45-17.30 uur, toegang gratis, een donatie van RM20 wordt verwacht

Tijdens een boottochtje op de Sungai Melaka of een wandeling op het voetpad langs de oostoever richting noorden ontdek je een heel andere kanten van Melaka. Achter de grote brug en het kleine amusementspark **Pirate Park** ligt de nederzetting **Kampung Morten**, waar vrijwel uitsluitend Maleiers wonen. Een van de traditionele houten huizen, genaamd **Villa Sentosa – The Living Museum**, kan bezichtigd worden. Een lid van de omvangrijke familie Haji Hashim leidt bezoekers rond en biedt daarmee een inkijkje in het dagelijks leven in de kampong.

Bukit Cina 24

Aan de oostrand van het centrum staat aan de voet van de heuvel **Bukit Cina** de Chinese **Sam Po Kong Temple**, die gewijd is aan admiraal Cheng Ho (zie blz. 53). De ommuurde **Sultan's Well** ernaast is naar verluidt rond 1450 gebouwd voor de Chinese prinses die met de sultan van Melaka trouwde. In de Hollandse tijd werd de fontein als belangrijkste, nooit opdrogende zoetwaterbron van de stad zwaar bewaakt – en toch werd hij meermaals vergiftigd. Op de heuvel ligt de enorme **Chinese begraafplaats**, die met zijn ruim twaalfduizend graven de grootste buiten China is (slecht bereikbaar met de bus, vanuit het centrum is het ongeveer 20 minuten lopen).

Medan Portugis 25

Honderd jaar geleden stichtten afstammelingen van de Portugezen 3 km ten oosten van het centrum aan de Jalan Albuquerque **Medan Portugis**. In de nederzetting woonden ongeveer twaalfhonderd katholieke nakomelingen uit Portugees-Aziatische huwelijken, die inmiddels vrijwel volledig zijn ingeburgerd. Het Portugese creools Cristão wordt door nog maar weinig mensen gesproken.

Een poging om de Portugese tradities in Melaka toeristisch op de kaart te zetten was geen doorslaand succes. Misschien komt dat door het wat magere aanbod, want op enkele visrestaurants en eetstalletjes, een katholieke kapel en een klein **museum** na heeft de wijk niet veel te bieden. Het museum biedt een inkijkje in de geschiedenis en cultuur

van de Portugese bevolking van de stad (tel. 01 26 07 37 54, di.-zo. 10-12, 14-17 uur, RM2).

Met het **Festa San Pedro** (zie blz. 157) en in de kersttijd is de katholieke gemeenschap van Melaka evenwel een bezoekje waard. Van 16 tot 29 december worden alle gebouwen en pleinen in de Medan Portugis prachtig verlicht (stadsbus 17, elke 40 minuten naar de Jalan Albuquerque).

Pulau Melaka 26

In het zuiden, aan de kant van de zee, wordt het oude centrum van Melaka begrensd door winkelcentra. Erachter is er tot aan het water niets anders meer dan een brede snelweg en nieuwbouwwijken met eentonige rijtjeshuizen en hotelkolossen. Voor de kust ligt het kunstmatig opgeworpen eiland **Pulau Melaka**, dat via een brug met het vasteland verbonden is. Het is al jaren de bedoeling om het eiland uit te breiden met nieuwe landaanwinningen om plaats te bieden aan een terminal voor cruiseschepen, een diepzeehaven en verscheidene hotels, maar inmiddels zijn al twee megaprojecten (Arab City en Melaka Gateway) op niets uitgelopen. Wel staat hier de in 2006 in gebruik genomen **Masjid Selat** (Malacca Straits Mosque), de enige moskee die pal aan de Straat Malakka staat.

Masjid Tengker 27

Stadsbus 47 of 51 tot de moskee

Ongeveer 1,5 km ten westen van het centrum staat aan de weg naar Port Dickson een van de oudste moskeeën van Maleisië. De **Masjid Tengker** (1728) is net als moskeeën op het Indonesische Java vierkant en heeft een drielagig, pagodevormig dak. Vlak ernaast bevindt zich het graf van de sultan van Johor, die Singapore aan Stamford Raffles afstond.

Ayer Keroh 28

In **Ayer Keroh**, een voorstad van Melaka op circa 10 km ten noordoosten van het centrum, liggen aan weerszijden van de oprit naar de snelweg verschillende attracties waar vooral Maleisiërs op afkomen. Een van de interessantste is het **Orang Asli Museum**. In een traditioneel langhuis zijn alledaagse ge-

In een oogopslag: Sabah

Hoogtepunten

Kinabalu National Park: majestueus rijst de hoogste berg van het land op in het gelijknamige nationale park vlak bij de kust – zelfs beginners kunnen de 4095 m hoge top van de Gunung Kinabalu bereiken. In de koele bergbossen op de hellingen gedijen zeldzame orchideeën en bekerplanten (zie blz. 361).

Kinabatangan Wildlife Sanctuary: in een van de laatste tropische regenwouden van Maleisië leven aan weerszijden van de rivier de Kinabatangan nog grote kudde olifanten, neusapen en orang-oetans, die je vanaf de boot kunt bekijken (zie blz. 382).

Pulau Sipadan: vlak bij de grens met Indonesië ligt een piepklein eiland met een geweldig koraalrif ervoor – de droom van iedere duiker, want het is een van de beste duiklocaties ter wereld (zie blz. 391).

Fraaie routes

Van het Kinabalu National Park naar Sandakan: aan weerszijden van de prima weg van het populaire nationale park naar het orang-oetanreservaat bij Sandakan liggen niet alleen oude houtvestersdorpen en oliepalmpantages, maar ook de warmwaterbronnen van Poring en de theeplantage Sabah Teh, waar je kunt pauzeren en zelfs overnachten (zie blz. 369).

Van Sandakan naar het Turtle Islands National Park: op een kleine rondvaartboot tuf je van de havenstad aan de Suluzee tussen schitterende eilanden door naar het nationale park, waarvan de naam alles al prijsgeeft (zie blz. 377).

Tips

Culturele diversiteit in het Mari Mari Cultural Village: de grote etnische verscheidenheid in Sabah valt niet onmiddellijk op, maar in dit cultureel centrum bij Kota Kinabalu worden de zintuigen gescherpt om de bevolkingsgroepen van elkaar te kunnen onderscheiden (zie blz. 356).

Strandvakantie in de buurt van Kota Kinabalu: na een vermoeiende rondreis kun je je heerlijk laten verwennen in een van de comfortabele resorts aan de prachtige stranden (zie blz. 359).

Sabah Tea Garden: op de grootste theeplantage van Borneo kun je een theefabriek bezichtigen, wandelen, overnachten in een langhuis van bamboe, genieten van het uitzicht – en natuurlijk een kopje thee drinken (zie blz. 372).

Absoluut hoogtepunt van een bezoek aan Maleisië: de beklimming van de Gunung Kinabalu

Per smalspoor naar het raften: de heenreis per trein vanuit Beaufort is al een belevenis, maar op het water wordt het pas echt nagelbijten – vooral tijdens de regentijd kan het er ruig aan toegaan in de rubberboten op de Sungai Padas (zie blz. 360).

Wandelen in het Kinabalu National Park: via gemarkeerde wandelpaden kun je zowel korte als lange wandelingen door het sprookjesachtige bergbos van het nationale park maken (zie blz. 362).

Beklimming van de Gunung Kinabalu: de reservering van een van de felbegeerde, dure overnachtingsplaatsen in de bergthut is de grootste hindernis voor het bedwingen van de top (zie blz. 366).